

פניני הפרשה

וישלה

עלון מס' 1167

שנה כ"ד התשפ"ג

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

יש לי כל!

לאחר הפגישה הדרמטית בין יעקב לעשיו, מפציר יעקב בעשיו לקבל ממנו את המנחה ששלח "קח נא את ברכתי אשר הובאת לך כי חנני אלוקים וכי יש לי כל" (לג, ט). וכתב רש"י: "יש לי כל. כל סיפוקי, אבל עשיו דיבר בלשון גאווה יש לי רב, יותר ויותר מכדי צורכי". והנה ידוע שגם יעקב וגם עשיו היו עשירים גדולים, אם כן מדוע השתמשו בלשון שונה יעקב אמר "יש לי כל" ועשיו "יש לי רב"?

הרב כלי יקר מבחין בין התנסחותו של עשו לסגנונו של יעקב, ומסיק שבהבדל בין הביטויים "רב" ו"כל", מתמצה השוני הגדול בין השניים. בביטוי "יש לי רב", בו השתמש עשיו, אנו מזהים חוסר סיפוק. כאילו אמר: יש לי הרבה אמנם, אבל אין לי הכל, ויש עדיין מקום לשיפור מצבי הכלכלי. המלה "רב" מתייחסת לכמות, ועשיו, המוכר לנו מהפרשה הקודמת כאיש חומרני וגם, מייצג את התפיסה של המרדף אחר החומר מתוך דמיון ששם חבוי האוישר. יעקב לעומתו, מתבטא על רכושו "יש לי כל". לכאורה, התבטאות תמוהה, שכן למי באמת יש את הכל? אלא שיעקב מבטא את הרגשתו, שהינו שמח בחלקו, וחש שיש לו הכל ואינו חסר מאומה. ובל נשכח, זהו אותו יעקב, שבבורחו מעשיו, על אם הדרך בין באר שבע לחרון, עמד והתפלל לאלוקיו בטרם ימשיך בדרכו, וכך אמר: "אם יהיה אלוקים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש" (לעיל כה, כ). לא ביקש יעקב לחם ובגדים בשביל לסחור בהם ולהתעשר, כי אם לצורך קיומו.

*

מעשה בבתו של החפץ חיים אשר קיבלה לקראת נישואיה סידור יקר מחתנה. מספר שבועות לאחר הנישואין, הבחין ה"חפץ חיים" כי בתו עומדת ומתפללת בהתרגשות, כשהיא אווזת בידיה סידור חדש. כאשר סיימה תפלתה, פנה אליה אביה הרגול כשפניו עומות תמיהה ושאלה, כיצד התנגלגל לידיה סידור חדש זה, שערכו רב מאוד. השיבה לו שכך מקובל לתת לכלה. לא היה לבו נוח עם דברים אלה ודיבר על לבה שכאשת ת"ח עליה להסתפק במועט. לבסוף ביקש להשתתף עמה במחיר עלות הסידור ושילם לה חלק ממחירו ומפעם לפעם היה בא להשתמש בו, כדי ללמדה שאין לבזבז זמן וכסף על דברים של מה בכך שרואים אצל אחרים, וכך זכתה לבנות משפחה של ת"ח מרביצי תורה שמפארים את עם ישראל.

מבַּל מְלֻמְדֵי הַשְּׁבִלְתִּי	עצה טובה
<p>מה לומדים מ – פֶּרֶפֶר</p> <p>אם נַעְזֹר לְפֶרֶפֶר הַמִּכָּה בְּכַנְפָיו בְּנִסְיוֹנֹתָיו לְהַחֲלִץ מִהַגְּלָם, בְּמוֹ יָדֵינוּ נִגְרָם לְמוֹתוֹ. בְּיָדֵי שְׁפֶרֶפֶר יוּכַל לְחַיֹּת לְאַרְבֵּי יָמִים הוּא חַיֵּב לְחַזֵּק אֶת שְׂרִירֵי הַכְּנָפִים שְׁלוֹ, וְעַד שֶׁלֹּא יִקְרַע בְּעֲצָמוֹ אֶת כָּל קוֹרֵי הַגְּלָם לֹא יִתְחַזְּקוּ בְּנִפְיָו וְהוּא לֹא יוּכַל לְעוֹף.</p> <p>לְפַעֲמִים אָנוּ הַחֹרִים צְרִיכִים לְשַׁחֲרַר, וְלִתֵּת לְיִלְדֵינוּ לְחַזֵּק אֶת בְּנִפְיָהֶם וְלְהַתְרוֹמֵם לְבָד. (הַרְבֵּי מִיכָאֵל לְסָרִי שְׁלִיט"א).</p>	<p>אל תתפתו לעזור יותר מדי לילדיכם לאחר נישואיהם, גם אם הם מבקשים זאת. אם תמשיכו לפתור עבורם את בעיותיהם, הם יישארו תלותיים כל חייהם. ילד שמכינים אתו את כל שיעורי הבית, יהפוך ברבות הימים לעצלן. עלינו לאפשר לילדינו להתמודד עם קשיי החיים בעצמם, גם אם ברור לנו שהם טועים. אל לנו להתערב בהחלטותיהם אלא רק לחוות דעה, וגם זאת אם נתבקש. ירצו להקשיב – מה טוב. לא ירצו – נזכור שהנסיון שיש לנו נבנה על גבם של כשלונות. (הרב מיכאל לסרי שליט"א).</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוניד סערון זצ"ל

"מפני שיבה תקום, דהיינו תקום לשוב בתשובה".
("מגיד חדשות" ח"י דרוש י"ז)

יש לפרש סמך הפס' ע"פ מ"ש בע"ז (ל"ה ע"ב) שגזרו חכמים על פיתן ושמן של גוים וכן על בישולי גוים, ופירש"י דהכל משום התנות, שלא ירגיל לעשות משתאות אצל עובד כוכבים ויתן עינו בבתו. וזהו שאמר "ואת בנותינו תקחו לכם" ע"י ש"ואתנו תשבו" שתשבו אתנו במשתאות שלנו. (הרה"ג ר' רחביה חרוק שליט"א).

נקודת חן / עובדיה חן

בינו שנות דור ודור

ש"כך כתב בא"ח", ותמה שהרי הבן איש חי (שנה ב' פרשת ויחי אות י"ג) כתב להיפך? והשיב לו שהברכי יוסף קדם לבן איש חי כמאה שנה, ופשוט שפתרון הר"ת "בארחות חיים" ולא "בן איש חי".

ובירחון "אור תורה" (סיון התש"ן) ממליץ מרן להבליע זאת בלימוד התלמידים: "ומה טוב שראשי הישיבות יסבירו לתלמידיהם כפעם בפעם מתולדות הפוסקים והרבנים שיכירו אותם ואת סדר זמניהם, כי בגדלותם יקשה הדבר עליהם מאד ויחשבו את זה כביטול תורה, ולא ידעו שביטול תורה כיוצא בזה זהו קיומה".

הדברים מגיעים לידי כך שלפעמים עלולה להיות טעות בפסיקה כתוצאה מאי ידיעת תולדות הפוסקים. כפי שהזהיר מרן בספרו "מגדולי ישראל" ח"א (במאמר על מרן החיד"א): "אם אינך בקי בתולדות הפוסקים, אל תרים את ידיך ורגליך בהוראה עד שתעיין בספר "שם הגדולים" של החיד"א, שלא תיכשל במה שנכשלו גדולים וטובים, ותחליף את הראב"ד המשיג עם חותנו הר"א אב"ד בעל האשכול, או תחשוב שמהר"ם בר ברוך ומהר"ם מרוטנבורג שנים המה... שגיאות אלה ועשרות כיוצא בהן, בטלו מן העולם מיום הופיע ספרו הנאדר של החיד"א 'שם הגדולים'".

אחת הדוגמאות המצויות שמרן שליט"א רגיל להביא, שחכמים משיגים על מחבר דאישתמיטתיה (שנשמט ממנו) דברי חכם פלוני, בשעה שמי שמתמצא בסדר הדורות יודע שאותו חכם היה חי בכלל לפניו או שספריו לא הגיעו למקומו של אותו חכם או שספריו טרם יצאו לאור. ואפשר ללמוד זאת מכך שאותו ספר אינו מוזכר כלל בדברי אותו מחבר. כך למשל, רוב ספרי חכמי הספרדים לא היו מצויים אצל חכמי האשכנזים וכן להיפך (ולכן לא שייך לומר למשל אישתמיטתיה להרב חזון איש דברי בן איש חי). כך גם ספרי המאירי היו מאות שנים בכתב יד ורובם לא ראו אור עד הדור האחרון, וכן שו"ת הרשב"ץ היא בכ"י עד שנת הת"ק בערך. ולכן אין להשיג למשל על הרב שאגת אריה דאישתמיטתיה דברי המאירי והרשב"ץ.

בשבת הגדול דרש רב העיר דרשה יפה בהלכה ובאגדה מעניינא דיומא, אלא שאחד מלמדני העיר גילה שהדרשה כולה כדמותה וכצלמה לקוחה מספר מסוים.

מיד התכנסו פרנסי העיר לדון דינו של הרב, ונחלקו הדעות. הללו אומרים: רב העושה כך, בושה הוא לעיר ומעבירים אותו מן הרבנות. והללו אומרים: מוטב שנצרך מדת-הרחמים למדת-הדין ולא נרד עמו לחייו.

אחד מן הפרנסים שתק ומילא פיו מים. תהו חבריו: "ומה דעתו של כבודו?"

נענה השתקן ואמר: "אני דוקא מוצא זכות לרב. הנה אפילו דוד המלך עליו השלום נהג כמותו: לקח פרקים שלמים מתוך סידור התפלה והעתיק אותם בתהלים שלו אות באות ממש..."

*

רבים נוטים לזלזל בחשיבות ידיעת תולדות עם ישראל. לרבים מאתנו נראה הדבר כביטול תורה באיכות, אך מסתבר כי לידיעות אלו יש מקום חשוב בהבנת דברי המחברים ובפתרון קושיות רבות. ישנם עניינים שלא ניתן למצוא פתח להבינם בלתי ידיעה כללית של היסטוריה יהודית הכוללת לפחות את סדר התקופות - אלו חכמים נחשבים לראשונים ואלו לאחרונים וכיוצא. וכבר דוחק בנו הכתוב: "זכר ימות עולם בינו שנות דור ודור" (דברים לב, ז).

לא פעם מעורר מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א על חשיבות הדבר, ומביא לדוגמא שיבושים שנוצרו כתוצאה מבורות בדברי ימי היהדות. ומוסיף שלא לחנם טרחו גאוני עולם לחבר לנו ספרים העוסקים בקורות הדורות כמו "סדר הדורות", "ספר יוחסין", "שם הגדולים" ועוד.

בהקדמת ספרו "דרכי העיון" מורה מרן שיש לדעת קצת מתולדות הפוסקים ובמקרה הצורך להיעזר בספרים המדברים בזה. והביא שם דוגמא מחכם אחד ששלח לו במכתב תמיהה על דברי הכה"ח (סי' ש"ב אות ל"ב) שציטט דברי הברכי יוסף על דין מסוים

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

החתן שלא רצה להיכנס לחופה

"בסדר, רק תבוא לרב ותסביר לו כל מה שאתה רוצה. לא יתכן שתפגע בכבודו".

החתן התלבט מעט, עד שלבסוף השתכנע ויצא עם חבריו להיפגש עם הרב סמוך לאולם.

לא קל היה לרב לדובב את החתן, אך הוא לא הרפה, עד שניאות לפתוח את סגור לבו ואמר: "פתאום הבנתי שאין לי שום סיכוי לשאת בעול הנישואין. אין לי כסף, אין לי אמצעים. ובכלל, מי אמר שאסתדר עם האשה?".

"אולי אתה צודק", אמר לו הרב, "אבל כבר הוצאת הרבה מאוד כסף על הסעודה ועל התזמורת, ובאו לכבודך מאות אנשים. לא תוכל לעשות להם דבר כזה! הוריך לא יסלחו לך לעולם!".

אך החתן היה נחוש ונחרץ: "אני מצטער מאוד כבוד הרב, אבל אני ממש לא מסוגל. אני מפחד מאוד מההוצאות שיהיו לי, ואין לי כח לקבל אחריות ולטפל באשה וילדים...".

לפתע חייך הרב חיוך מרגיע: "אני מבין טוב מאוד את הדאגה שלך! אבל יש לי פתרון פשוט. אני אחתן אתכם עכשיו, תאכלו סעודת מצוה, תשמעו מוזיקה טובה ותרקדו, ומחר בבוקר תבואו אלי למשרד ואני אסדר לכם גט על המקום...".

המתח הרב שהיה אצור בלב הבחור התפוגג, והוא הסכים להצעתו המפתיעה של הרב. עד מהרה הועמדה החופה, השמחה הרקיעה שחקים, והם נישאו כדת משה וישראל.

למחרת בבוקר, בני הזוג לא הופיעו במשרדו של הרב, וגם לא בימים שלאחר מכן...

הם חיים כיום בשמחה ובאושר עם שמונת ילדיהם, כשהבעל מעיד שהוא חייב את חייו ואושרו לרב צבאן, שידע בחכמתו לעקוף את הפחד שהשתלט עליו ביום חופתו.

הקהל הרב שגדש את אולם האירועים בעיר נתיבות, עמד לאבד את סבלנותו. כבר שעתיים עברו מהשעה המיועדת לעריכת החופה, ודמותו של החתן איננה נראית באופן. הכלה ישבה מודאגת על כסאה, התזמורת אלתרה ניגונים, המלצרים עמדו משועממים, והכל המתנינו בקוצר רוח.

הגאון רבי רפאל כדיר צבאן זצ"ל רבה של העיר שהוזמן לסדר קידושין, ניגש לאביו של החתן, וביירר בעדינות את פשר התעכבותו של בנו.

"אין לי מושג", פכר האב ידיו במבוכה, "אני מקוה שלא קרה לו משהו בדרך".

ביקש הרב לקרוא לשניים מחבריו הטובים של החתן, וכשבאו לפניו דחק בהם: "אבקש מכם לחפש מיד את החתן ולבדוק למה הוא מתמהמה. תאמרו לו שהרב מבקש לדבר אתו".

נסעו השניים במצות הרב לחפש את החתן בכמה מקומות אפשריים, ותוך זמן קצר מצאוהו במרכז המסחרי של העיר, כשהוא לבוש כיאה לחתן ביום חופתו.

"מה אתה עושה כאן?! 'כל העולם' מחכה שתגיע!" זעקו לעברו.

תשובתו של החתן הממה אותם. "אני לא מסוגל להתחתן!" הנחית את הפצצה.

"מה זאת אומרת 'לא רוצה להתחתן'! השתגעת לגמרי?! נחרדו לעומתו.

"עזבו אותי בשקט", ביקש.

"הרב צבאן רוצה לדבר אתך. הוא מחכה לך במקום קרוב" מיהרו להוסיף בטרם יחמוק.

"לא מעניין אותי כלום", חשק שפתיו, "אני לא רוצה להתחתן וזהו!".

ראשון בקודש

התפלה הראשונה בעולם

תפלת מנחה.

אדם הראשון התפלל מנחה (כמובא בשם האר"י בספר הליקוטים תהלים קמ"א).

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאוזו שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ד שעתיד בע"ה לראות אור)

שאלה: מה דעתו של כת"ר אודות שיטת הגר"ח בריסק בלימוד, האם היא חלק מדרכי הלימוד או שמטרתה למשוך את לב התלמידים?

תשובה: ראיתי כתוב שכל כוונת הגר"ח רק להמתיק לימוד התורה בפי בחורי הישיבות, אבל להלכה אף הוא אינו סומך כלל על הגדרות וניתוחים שלו כידוע.

שאלה: איזה דבר חיזוק אפשר לומר ליולדת בת?
תשובה: רב חסדא אמר: לדידי בנתן עדיפן לי מבני (בבא בתרא קמ"א ע"א). לפי שזכה להשיאן לתלמידי חכמים.

שאלה: שמעתי בשם כת"ר שאין לומר "שבת גיבוש" אלא "שבת אחדות", ורציתי לדעת מדוע?
תשובה: כי המלה גיבוש נתגבשה בדור אחרון שלנו ואין לה מקור.

שאלה: כשמנקים תות מחרקים, האם חייבים להסיר את כל הקליפה החיצונית או די בשטיפה?
תשובה: די בשטיפה כראוי ולחתוך התות מבפנים, כי לפעמים מסתתרים שם תולעים. וכן לחתוך את העלה עם קצת מהבשר מבחוץ.

שאלה: מה מנהג כת"ר שליט"א ובית אביו זצ"ל בציון יום הולדת?
תשובה: לא עושים כלום. וטוב לתת צדקה לעניים ולאחל לעצמו שיזכה לשנים רבות.

שאלה: בספר חסידים (סי' תשצ"ג) הורה להתפלל על אשתו שלא תלד בשבת, ואילו בכה"ח פלאני (סי' י"ז אות כ"ה) כתב שאם גזרת הבורא שתלד בשבת כי מלאו ימיה ללדת, אפשר שח"ו אם תמהר או תאחר הזמן יבוא לידי סכנה ח"ו. ולכן לא מלאני לבי להתפלל על כך. עכ"ל. היאך עלי לנהוג בזה?
תשובה: שב ואל תעשה עדיף.

שאלה: אילו יהיה בימינו מצב שרוב היהודים יהיו בארץ ישראל בבחינת "רוב יושביה עליה", האם חיוב שמיטה יהיה מדאורייתא?
תשובה: לפי דברי מרן בכסף משנה (סוף פ"א מהלכות תרומות) גם בתרומות ומעשרות בעינן ביאת כולכם. ולפ"ז בעינן נמי שלא יהיו מעורבבין שבט בשבט אלא כולן יושבים כתקנן, וכמ"ש הרמב"ם (פ"י מהלכות שמיטה ה"ח) לענין יובל. וכן שמעתי בדרשה מהגר"ע יוסף זצ"ל בשנת השמיטה (התש"מ) שאפילו אם יהיו כל ישראל בארץ ישראל, כל זמן שלא נתחלקו לשבטים איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו, עדיין שמיטה מדרבנן. ודבר כזה לא יהיה עד בוא גואל צדק בב"א.

שאלה: ישנה תוכנת מאגר ספרים למטרות ריוח שהכניסה את ספרי ללא רשותי ונגד רצוני, האם אני יכול לתבוע אותם בבית משפט? וכמה אפשר לתבוע?
תשובה: יש לפנות לבית-דין ולתבוע כמה שאתה מעריך את ההפסד. אם לא יצייתו או שידחו אותך מבית דין לבית דין, תתבע דרך בית-המשפט. וקודם כל לשלוח להם מכתב על ידי עורך דין.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה

לע"נ יוסף יצחק ז"ל בן שושנה תבלח"ט

להצלחת פסח יוסף בן מלכה הי"ו

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל